

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง พฤษภาคม 2535 เป็นประวัติศาสตร์ของการเมืองไทยที่ต้องจารึกถึงความรุนแรงที่ทำให้คนไทยเสียชีวิต และบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ความรุนแรงของเหตุการณ์ครั้งนี้เราไม่อาจย้อนกลับไปแก้ไขได้ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นตัวอย่งที่นำมาศึกษาให้เกิดคุณูปการต่อสังคมไทยได้อย่างมากมาย และสิ่งหนึ่งที่เหล่านักวิชาการไทยในสาขาต่างๆให้ความสนใจกันมากเป็นพิเศษ คือขบวนการประชาชนในเหตุการณ์ความขัดแย้งครั้งนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร และคนกลุ่มนี้เป็นใคร และประชาชนเหล่านี้มาด้วยวัตถุประสงค์อะไร ต้องการอะไร คำถามต่างๆเหล่านี้ได้รับการวิเคราะห์จากนักวิชาการหลายสาขาด้วยกัน กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์การเมืองวิเคราะห์ว่า ประชาชนที่มาร่วมชุมนุมเหล่านี้มีความหลากหลายกันมาก ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน พรรคการเมือง นิสิตนักศึกษา กลุ่มแรงงาน นักวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทนายความ กลุ่มนักธุรกิจ เช่น เพลินจิต'35

เป็นผู้กำหนดรูปแบบที่จะเข้าร่วมและการต่อสู้ที่กลุ่มตนสังกัด หลายกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงของการต่อสู้แบบเป็นไปเอง โดยไม่ต้องมีศุนย์นำ การประสานก็เป็นไปโดยธรรมชาติ เพราะมีความคิดและเป้าหมายเดียวกัน คือการโค่นล้มระบอบอำนาจนิยม ทั้งที่แฝงมาในรูปของการร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย การปฏิเสธการมีส่วนร่วมของประชาชนและการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ (วรวิทย์ เจริญเลิศ , 2535 : 7)

และหากมองปัญหาความขัดแย้งนี้ในทางสังคม ก็จะได้คำตอบว่า “เป็นพลังความขัดแย้งระหว่างพลังทางสังคมสมัยใหม่ที่ต้องการระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ดี และเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า กับพลังทางสังคมที่ล้าหลัง ที่ต้องการรักษาสภาพเดิมโดยไม่เข้าใจกระแสความเป็นไปในโลก ..(ธีรยุทธ บุญมี : 2535 : 96) กลุ่มที่มีแนวคิดเรื่องพลังสมัยใหม่ประกอบด้วย นักวิชาการ ครู แพทย์ ทนายความ นักธุรกิจฯ ได้เข้าร่วมในการชุมนุมประท้วงฝ่ายรัฐบาลพล.อ.สุจินดา คราประยูร โดยมีจุดร่วมกันคือ “ความต้องการในระบบประชาธิปไตยที่มีเสรีภาพ มีส่วนร่วมของประชาชน พวกเขาต้องการรัฐสภาที่มีคุณธรรมและความสามารถเพียงพอ ที่จะนำประเทศในกระแสการแข่งขันเศรษฐกิจที่เข้มข้นของโลก และต้องการสังคมที่มีการหมุนเวียนของข่าวสาร - ความเห็นที่สร้างสรรค์และเสรีอย่างแท้จริง” (ธีรยุทธ บุญมี , 2535 : 96)

และถ้าพิจารณาความขัดแย้งครั้งนี้ในด้านศีลธรรม เหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยในคุณธรรมของทหารและนักการเมืองบางกลุ่มเรื่องการยึดมั่นในสัจจะ เช่นการเสียด้อยเพื่อชาติเป็นนายกรัฐมนตรีนองพล.อ.สุจินดา คราประยูร การหลอกลวงประชาชนเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การใช้กำลังปราบปรามประชาชนด้วย กองกำลังทหารพร้อมอาวุธเพื่อยุติการชุมนุมของประชาชนจนถึงกับชีวิต และสื่อมวลชนที่หลอกลวงประชาชนด้วยการเสนอข่าวสารที่แยบยล เพื่อสนับสนุนการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

เมื่อผู้นำขาดคุณธรรมในการปกครอง แต่ต้องการบังคับและควบคุมประชาชนให้ยอมรับอำนาจที่ไม่ชอบธรรมด้วยกลไกรัฐต่างๆ ทั้งกฎหมาย สื่อสารมวลชน และเจ้าหน้าที่รัฐ สิ่งหนึ่งที่รัฐบาลพยายามกระทำการป้องปรามการเรียกร้องหรือการประท้วงของประชาชนก่อนการปราบปรามก็คือ “การปิดกั้นข่าวสารที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะประท้วง และรุนแรงกว่าการใช้อาวุธ การใช้ระเบิดทำร้ายคน หรือการยิงประชาชน การปิดกั้นข่าวสารคืออาชญากรรมขั้นแรกที่ได้ปรากฏในครั้ง นี้ ก่อนที่ได้ใช้กระสุนด้วยเข้าไป” (สุทธิชัย หยุ่น, 2535 : 26) เมื่อประชาชนถูกริดรอนสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร นั้นหมายถึงว่าสถาบันสื่อสารมวลชนในฐานะผู้ส่งสาร ย่อมต้องถูกควบคุมสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวสารด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อที่อยู่ใกล้ตัวรัฐบาลและสามารถควบคุมได้

โดยการใช้อำนาจ(abuse of power)อย่างเห็นได้ชัดในเหตุการณ์ครั้งนี้ คือ สื่อวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงซึ่ง “เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่ไม่ได้รายงานภาพ หรือเรื่องดังกล่าวอย่างที่มีสมควรจะเป็น “ข่าว” เลย หากแต่ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสาร “ของรัฐบาล” แต่ฝ่ายเดียวโดยไม่มีด้านและมิติของ “มวลชน” เข้ามาร่วมด้วยเลยแม้แต่นิดเดียว” (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ , 2535 : 8)

แม้แต่นักสื่อสารมวลชนที่ต้องปฏิบัติงานในช่วงเวลานั้น ก็ยอมรับว่าการรายงานข่าวเหตุการณ์ในช่วงที่มีการชุมนุมประท้วง ภายใต้การควบคุมจากหน่วยงานรัฐบาลที่กระทำตัวเสมือนหนึ่ง เป็นเจ้าของสถานีคอยควบคุมเอกชนที่เข้าไปสัมภาษณ์คลื่นวิทยุนั้นด้วยการ “ไม่ให้เสนอภาพการชุมนุม จำนวนประชาชนมากก็คนไม่ให้บอก นักสื่อสารมวลชนจึงต้องยอมรับว่าถูกได้ปิดกั้นไปแล้วส่วนหนึ่ง ทางออกของการปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้ก็ คือ การยอมรับเขา(ทหาร)นิดหน่อย เพื่อสามารถสื่อสิ่งหนึ่งให้ประชาชนรับรู้ดีกว่าที่จะปิดตัวเองไปเลย” (รณภูมิ พรหมสถิตย์ , สัมนา 15 มิถุนายน 2535)

เมื่อสื่อของรัฐถูกควบคุมให้เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล ท่ามกลางภาวะวิกฤตนี้ การทำงานของสื่อวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงนี้จึงถูกตรวจสอบไปโดยปริยายจากฝ่ายรัฐบาล สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีในหน่วยงานของรัฐบาล แต่ถูกควบคุมจากรัฐบาลด้วยกลไกรัฐคือกฎหมาย และการขู่คุกคามจากอำนาจนอกระบบ แม้ว่าจะต้องต่อสู้กับอุปสรรคภายนอกเหล่านี้ แต่การทำหน้าที่รายงานข่าวของ “หนังสือพิมพ์รายวันที่ออกมาเกือบเป็นเสียงเดียวกันในการรายงานการเคลื่อนไหว จนถึงการใช้กำลังทหารติดอาวุธร้ายแรงเข้าปราบปราม ทั้งหมดหนังสือพิมพ์รายวันรายงานอย่างละเอียดถึงความเป็นจริงที่ได้เกิดขึ้นบนถนนราชดำเนิน” (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ , 2535 : 8) และด้วยบทบาทในการรายงานเหตุการณ์การชุมนุมของประชาชนนี้เองทำให้ผู้นำรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร เชื่อว่า “ถ้าหนังสือพิมพ์ไม่ยุยง ประชาชนก็คงจะไม่ออกไปที่ถนนราชดำเนิน”(บางกอกโพสต์ , 13 พฤษภาคม 2535 : 1) ฝ่ายรัฐบาลนั้นเชื่อว่าหนังสือพิมพ์นั้นไม่เป็นพันธมิตรกับฝ่ายรัฐบาล บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั้งหลายจึงได้ถูกรับเชิญจากรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย เพื่อตักเตือนเรื่องการเสนอข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

นอกจากคนทำหนังสือพิมพ์จะต้องเผชิญกับอำนาจภายนอกโรงพิมพ์แล้ว ความกดดันและการบีบบังคับทางอ้อมของผู้มีอำนาจ ที่ผ่านมาทางความสัมพันธ์กับเจ้าของหนังสือพิมพ์ที่เป็นเพียงนักธุรกิจที่มุ่งหวังให้ธุรกิจอยู่รอด มากกว่าการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของหนังสือพิมพ์แนวหน้ากับผู้นำรัฐบาล “ เมื่อพล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อสืบทอดอำนาจ และตัวเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นเพื่อนสนิทของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และก็มีการเล่นมโนเป็นการส่วนตัว” (วันชัย วงศ์มีชัย ,สัมมนา 17 มิถุนายน 2535) ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกองบรรณาธิการกับเจ้าของหนังสือพิมพ์ ที่จะต้องตกลงกันว่าจะให้กองบรรณาธิการทำงานได้อย่างเป็นอิสระจากอำนาจแฝงนี้หรือไม่

คนทำหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญกับการใช้อำนาจรัฐของรัฐบาลในการกดบังคับและควบคุมการเสนอข่าวแล้ว อำนาจแฝงที่มาที่มาจากนายทุนเจ้าของหนังสือพิมพ์ยังเพิ่มความบีบบังคับและการตัดสินใจในการทำงานของสื่อมวลชนด้วย เมื่อสื่อมวลชนเหล่านี้ได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน ท่ามกลางการใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชนที่มาชุมนุมอย่างสงบด้วยอาวุธที่ร้ายแรง ความรู้สึกของสื่อมวลชนเหล่านี้ทำให้ต้องเลือกและพิจารณาระหว่าง “ความเป็นกลาง” และ “ความถูกต้อง” ในสังคม จากทัศนะของนักข่าวที่เป็นด่านแรกในการหาข่าวสารความจริง บางคนยังรู้สึกว่าจะน่าจะ “รายงานข่าวไปอย่างที่เราเห็น ใส่อารมณ์ไม่ได้ ถ้าเกิดว่าเรา(นักข่าว)เห็นใจพล.อ.สุจินดา เรา จะรายงานไปโดยเอาความรู้สึกลงไป เป็นการขัดเยียดความรู้สึกให้กับทางบ้านที่ติดตามข่าว เขาอาจจะเชื่อตามที่เรารายงาน” (จินตนา จารุคุณผล ,สัมมนา 17 มิถุนายน 2535)

ในทางตรงกันข้ามบรรณาธิการเองกลับเห็นว่าในภาวะการณ์เช่นนี้ สื่อมวลชนไม่ควรจะเป็นกลาง “ระหว่างธรรมกับอธรรมเราเป็นกลางไม่ได้ ระหว่างภาพที่เราเห็นภาพทีวีที่ทหารยิงคนตาย กับภาพที่ทหารเอายาอมให้ประชาชนที่เป็นลม ถ้าบอกว่าจะให้ความสำคัญกับ 2 รูปนี้เท่ากัน ...ทุกครั้งจะมีคนอ้างคำว่า ความเป็นกลาง เพราะว่าความเป็นกลางนี้แปลว่าความชัวกับความดีนั้นให้โอกาส ห้าสิบ ห้าสิบ และสังคมไทยนั้นเป็นอย่างนี้มาตลอด” (สุทธิชัย หยุ่น ,สัมมนา 28 พฤษภาคม 2535) สื่อมวลชนจะต้องตัดสินใจเลือกยืนอยู่ข้างฝ่ายที่ถูกต้องมากกว่าการรายงานอย่างเป็นกลาง

เมื่อสื่อมวลชนเองยังเกิดความสับสนในเรื่องของจุดยืน อาจเป็นไปได้ว่าหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับความเห็นของแต่ละคอลัมน์ ก็จะแตกต่างกันไปคนละทิศทางว่าจะเลือกยืนอยู่ฝ่ายไหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ยังไม่มีการรู้แพ้ชนะระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับประชาชน เมื่อสื่อมวลชนเองเกิดความสับสน ประชาชนที่พึ่งพิงข่าวสารจากสื่อ นั้นจะตกอยู่ในสภาพเช่นไร จะสามารถวิเคราะห์และพิจารณาความจริงที่สื่อมวลชนนั้น เป็นผู้ผลิตได้อย่างไร และการอ้างว่าประชาชนมีความสามารถในการพิจารณาผลผลิตที่มาจากสื่อมวลชนนั้น เป็นเกราะกำบังหนึ่งที่สื่อมวลชนอ้างเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบกับการกระทำของตัวเองต่อผู้อ่าน

สื่อหนังสือพิมพ์ที่มีศักยภาพในการเข้าถึงประชาชนได้อย่างหลากหลาย ด้วยการเป็นหนังสือพิมพ์ประชานิยม ที่เน้นการเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ [human interest] เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวเกี่ยวกับบุคคลที่สาธารณชนรู้จัก ดาราภาพยนตร์ ข่าวซุบซิบนินทาวงศ์มชั้นสูง ข่าวประกวดนางงามจักรวาล ข่าวเกี่ยวกับสิ่งมหัศจรรย์ที่เกี่ยวพันกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ หนึ่งในหนังสือพิมพ์ประชานิยมที่ประสบความสำเร็จทั้งด้านยอดขาย และผลกำไรจากโฆษณาที่เป็นเครื่องการันตีว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีผู้อ่านประจำมากที่สุด ก็คือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และยังคงเคยมีการสำรวจพบว่า หนังสือพิมพ์ที่ประชาชนในชนบทอ่านเป็นประจำมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ถึง 46% (ศิริชัย ศิริกายะ , 2527 : 31) และจากผลการสำรวจจากนิตยสารมีเดีย เดือนธันวาคม 2535 จาก กลุ่มตัวอย่างประชากร 1,574 คน ชาย 755 คน และหญิง 809 คน พบว่าหนังสือพิมพ์ที่อ่านมากเป็นอันดับหนึ่งคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 72.0% รองลงมาเป็นเดลินิวส์ 37.8% และสยามกีฬา 11.0 % (มีเดีย, 2535 : 148)

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีผู้อ่านประจำมากและครองใจผู้อ่านส่วนใหญ่ด้วยการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ เจ้าอารมณ์ คำหือหาว พาดหัวด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่สะดุดตา มีความสามารถในการวิเคราะห์ทิศทางความเคลื่อนไหวทางการเมืองและถ่ายทอดผ่านมายังพาดหัวข่าวที่เป็นจุดเน้นในการขายหนังสือพิมพ์ ก่อนที่ผู้อ่านจะได้พลิกไปดูเนื้อหาด้านใน และลีลาการเขียนของคอลัมน์สั้นหน้าในที่หลากหลาย ไม่ว่าจะ เป็นภาษากระชับเข้าเหยในคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว คอลัมน์ซุบซิบนินทาบุคคลทางการเมืองใน

หน้า 4 ซึ่งสอดคล้องกับสังคมไทยที่นิยมรับฟังเรื่องราวของผู้อื่นในลักษณะอยากรู้ อยากเห็น มากกว่าจะต้องการวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวของบุคคลที่สาธารณชนรู้จักในทางการเมือง ทั้งยังเป็นการลดระดับความจริงจึ่งในการแสดงทัศนะไม่เห็นด้วยต่อบุคคลหรือสถาบันที่เขียนถึงด้วย ส่วนการตูนล้อการเมืองของชัยราชวัตร เป็นอารมณ์ขันที่แฝงไว้ด้วยการเสียดสีเรื่องราวทางการเมือง และมีลักษณะเด่นที่ตัวละครซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ผู้อ่าน มีเนื้อหาเข้าใจได้ง่าย เหล่านี้คือเอกลักษณ์เฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่ดึงดูดผู้อ่านได้หลากหลาย ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกัน และในส่วนของบทนำหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แม้ว่าอาจจะไม่มีผู้อ่านให้ความสนใจมากนัก แต่ในภาคทฤษฎีการศึกษาจุดยืนก็ต้องวิเคราะห์จากบทบรรณาธิการ ที่ถือว่าเป็นเสียงของหนังสือพิมพ์โดยรวม ดังนั้นในการศึกษาจุดยืนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐทั้งหมด จึงควรที่จะศึกษาทั้งจุดยืนในการขาย และการเอาตัวรอดในวิกฤตการณ์การเมือง คือทัศนะจากหน้าหนึ่ง จุดยืนตามความเป็นจริง คือทัศนะจากคอลัมน์ประจำ และจุดยืนตามทฤษฎี คือบทบรรณาธิการ

คุณประการอย่างหนึ่งของเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 คือการหันกลับมาทบทวนหรือตรวจสอบสื่อหนังสือพิมพ์ ที่ไม่มีสถาบันใดในสังคมได้ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของสื่อชนิดนี้เลย ประกอบกับคำกล่าวอ้างที่สื่อมวลชนมักจะใช้เสมอในการยกย่องผู้อ่านว่ามีความสามารถในการพิจารณาผลผลิตของสื่อมวลชนได้นั้น เป็นการอ้างที่ค่อนข้างปิดความรับผิดชอบให้พ้นตัว เพราะไม่เสมอไปที่ผู้อ่านจะมีความรู้เท่าทันสื่อมวลชนที่มีความสามารถในการใช้ภาษา แสดงทัศนะและเหตุผลเพื่อเอาตัวรอดอย่างมีอาชีพอย่างน้อยที่สุดผู้อ่านประจำของหนังสือพิมพ์ฉบับใดก็ตาม ย่อมต้องมีทัศนะคติที่ดีและมีความเชื่อถือในสื่อ นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่มีผู้อ่านประจำส่วนใหญ่เป็น “ชาวบ้าน” ได้แสดงทัศนะและทำให้ผู้อ่านทราบอย่างเปิดเผยหรือไม่ ว่ามีจุดยืนอย่างไร และเป็นผู้กำหนดวาระทางการเมืองของชนชั้นปกครองไปยังผู้อ่านหรือไม่อย่างไร การศึกษาการเสนอเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมืองเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จึงเป็นเสมือนแบบฝึกหัดหนึ่งในการตรวจสอบการทำงานของหนังสือพิมพ์ ในช่วงวิกฤตการณ์สื่อมวลชน

ปัญหานำวิจัย

1. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเสนอเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมืองเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 มีการให้นำหนักและความสำคัญด้วย เนื้อที่ ขนาดของพาดหัว ตลอดจน ความถี่และความต่อเนื่องในการนำเสนออย่างไร

2. การเสนอข่าวหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการและคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐได้แสดงทัศนะหรือท่าที และเหตุผลประเภทใดต่อประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง เหตุการณ์พฤษภาคม 2535

3. ทัศนะหรือท่าทีและเหตุผลที่มีต่อประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองในช่วง เวลาที่กำหนดในการศึกษาคั้งนี้คือ ก่อนวิกฤตการณ์ ระหว่างวิกฤตการณ์และหลังวิกฤต การณ์มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และสามารถสรุปจุดยืนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจากทัศนะ หรือท่าทีเหล่านี้ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้นำหนักและความสำคัญกับประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 จากขนาดพาดหัว เนื้อที่ในหน้าหนึ่ง ความถี่และความต่อ เนื่องในการเสนอข่าว บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ประจำ ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

2. เพื่อวิเคราะห์ทัศนะหรือท่าทีและการให้เหตุผล ต่อประเด็นความขัดแย้งทาง การเมืองเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 จากการเสนอข่าวหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการและ คอลัมน์ประจำ

3. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจุดยืนในการนำเสนอความขัดแย้งทางการเมือง เหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา ด้วยการแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาข้อมูล เป็น 3 ช่วง เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอทัศนะและเหตุผลของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในแต่ละช่วงเวลามีความเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร และใน ส่วนของข้อมูลที่นำมาศึกษาเพื่อแสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐตามความเป็นจริงจาก หน้าหนึ่งและคอลัมน์ประจำ จุดยืนตามทฤษฎีคือบทบาทบรรณาธิการ

ระยะเวลาในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนและหลังการเกิดความรุนแรงทางการเมือง 17-20 พฤษภาคม 2535

ระยะที่หนึ่ง 1 มีนาคม - 7 เมษายน 2535 คือช่วงเวลาของการสรรหาบุคคลดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังการเลือกตั้ง 22 มีนาคม

ระยะที่สอง 8 เมษายน - 25 พฤษภาคม 2535 เวลาของรัฐบาล พล.อ. สุจินดา คราประยูร การคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง การเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ด้วยการชุมนุมประท้วงและการอดอาหาร

ระยะที่สาม 26 พฤษภาคม - 30 มิถุนายน 2535 การแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง 17-20 พฤษภาคม

กำหนดขอบเขตการศึกษาเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ดังนี้

ข่าว	ข่าวและข่าวต่อ ภาพข่าวหน้าหนึ่ง
คอลัมน์ประจำ	สำนักข่าวหัวเขียว โดยแม่ลูกจันทร์
	ชายคาหน้า 3 โดยฉลามเขียว
	หะหะพาที โดยชุม
	บุคคลในข่าว โดยรามสูร กระสุนทอง
	และใต้ฝุ่น
	หมายเหตุประเทศไทย โดยลมเปลี่ยนทิศ

การ์ตูนล้อการเมือง ชุด ผู้ใหญ่มากับ
ทุ่งหมาเมิน โดยชัย ราชวัตร

บทบรรณาธิการ บทนำในหน้า 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษานี้เป็นการให้ความหมาย ตามที่ปรากฏในงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในความหมายของคำศัพท์เหล่านี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การกำหนดวาระข่าวสาร หมายถึง การให้น้ำหนักและความสำคัญกับประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 รวมทั้งการแสดงทัศนะหรือท่าทีการให้เหตุผล เพื่อเน้นย้ำความสำคัญ ขณะเดียวกันการไม่นำเสนอหรือเลี่ยงการแสดงทัศนะบางประการก็เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดวาระทางการเมือง ที่สื่อเป็นผู้คัดเลือกว่าเรื่องใดที่ผู้อ่านจะได้รับรู้ [media agenda] นั่นก็คือสื่อพยายามสร้างรสนิยมและลำดับความสำคัญให้กับผู้อ่าน จนกระทั่งสาธารณชนได้จัดลำดับความสำคัญข่าวสารนั้นไปในทิศทางเดียวกับสื่อมวลชน(public agenda) ลำดับต่อไปคือความสำคัญของเรื่องนั้นสามารถเข้าไปถึงการพิจารณาในระดับนโยบายของฝ่ายรัฐบาลหรือไม่ [policy agenda]

จุดยืนของหนังสือพิมพ์ หมายถึง ทรรศนะและท่าทีของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์หรือเรื่อง ที่เขียนถึง โดยการวิเคราะห์จากการแสดงความคิดเห็นและการให้เหตุผลในการเสนอข่าวและภาพข่าวหน้าหนึ่ง คอลัมน์ประจำที่เปรียบเสมือนจุดยืนตามความเป็นจริงของหนังสือพิมพ์ และบทบรรณาธิการ ที่ตามทฤษฎีแล้วหมายถึงเสียงของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ

ความขัดแย้งทางการเมือง เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายที่ต้องการรักษาและสืบทอดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติและผู้สนับสนุนได้แก่ พรรคร่วมรัฐบาล ทหารฯลฯ กับฝ่ายที่เรียกร้องประชาธิปไตยเพื่อคัดค้านการสืบทอดอำนาจ ได้แก่ ประชาชน พรรคฝ่ายค้าน นักวิชาการ

องค์กรพัฒนาเอกชนฯ จนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่มีการใช้ความรุนแรงจากฝ่ายรัฐบาลด้วยกำลังทหารติดอาวุธ เพื่อปราบปรามการชุมนุมของประชาชนจนถึงกับชีวิต

ข่าว หมายถึง ผลผลิตของหนังสือพิมพ์ที่เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งตามทฤษฎีแล้วข่าวนั้นจะต้องมีการนำเสนอแหล่งข่าวจากทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ และมีความเป็นกลาง ข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่นำมาศึกษา คือ ข่าวหน้าหนึ่ง ประกอบด้วยพาดหัวข่าว ภาพข่าวและข่าวต่อ

บทบรรณาธิการ หมายถึง บทนำหรือข้อเขียนที่มีการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่เขียนถึง ในทางทฤษฎีถือว่าเป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับและมักจะใช้ภาษาค่อนข้างเป็นทางการ

คอลัมน์ประจำ หมายถึง บทความที่มีเนื้อที่ประจำในหน้าในของหนังสือพิมพ์ มีการระบุชื่อผู้เขียนทั้งที่เป็นนามปากกาหรือชื่อจริง และมักจะมีผู้อ่านติดตามอยู่เป็นประจำ คอลัมน์ประจำที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แก่

คอลัมน์ประจำหน้า 1 สำนักข่าวหัวเขียว โดย แม่ลูกจันทร์

คอลัมน์ประจำหน้า 3 ชายคาหน้า 3 โดย ฉลามเขียว

คอลัมน์ประจำหน้า 4 บุคคลในข่าว โดย กระสุนทอง รามสูรและได้ฝุ่น

คอลัมน์ประจำหน้า 5 เหะหะพาที โดย ชูม

หมายเหตุประเทศไทย โดย ลมเปลี่ยนทิศ

การ์ตูนล้อการเมืองชุด “ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน”

โดย ชัย ราชวัตร

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นตัวอย่างหนึ่งในการตรวจสอบการทำงานของหนังสือพิมพ์ ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์สื่อมวลชนไทย เพื่อให้ผู้อ่านได้หันกลับมาพิจารณาการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนด้วยความรู้เท่าทันยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาที่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงพรรณนาเป็นหลัก โดยไม่ได้ทำการวิเคราะห์ในส่วนของผู้รับสาร และผลกระทบของสื่อ (impact) ดังนั้นความสมบูรณ์ของผลการศึกษาก็ง่เกิดขึ้นภายใต้กรอบของการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก และมีได้ศึกษาถึงกระบวนการทำงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ประกอบการวิเคราะห์เรื่องการแสดงทัศนคติและเหตุผล และไม่ได้ใช้การนำเสนอเหตุการณ์ ความขัดแย้งทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆเป็นบริบท ในการเปรียบเทียบทิศทางของสื่อมวลชนในเวลานั้น